

ข้อจำกัดด้านกฎหมายและการจัดการปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ ในเนื้อหมู พื้นที่จังหวัดระยอง

วันชัย นนทกิจไพศาล¹

Received: 31 January 2017

Accepted: 24 March 2017

บทคัดย่อ

บทนำ: ประเทศไทยมีการใช้สารกลุ่ม เบต้าอะโกนิสต์ เช่น Clenbuterol, Salbutamol เติมลงในอาหารที่ใช้เลี้ยงหมู เพื่อใช้ “เร่งเนื้อแดง” ให้เนื้อหมูมีมันน้อย น้ำกิน และได้ราคาดี เกิดผลเสียต่อสุขภาพของผู้บริโภค ทั้งที่มีกฎหมายห้ามใช้สารกลุ่มเบต้าอะโกนิสต์ในการผลิตอาหารสัตว์โดยเด็ดขาด แม้การบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดระยองจะสามารถลดปัญหานี้ได้ แต่ก็เกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมาย เช่น เกิดข้อร้องเรียนเรื่องความไม่เป็นธรรม การไม่ลงโทษผู้ผลิตในระดับฟาร์มเลี้ยง เป็นต้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของกฎหมาย การนำข้อกฎหมายมาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมาตรการอื่นๆ ที่นำมาใช้จัดการปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมู พื้นที่จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมูในจังหวัดระยอง ได้แก่ ผู้เลี้ยงหมู ผู้ดูแลระบบโรงฆ่า ผู้ส่งหมู ผู้ค้าเนื้อหมู นักวิชาการจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นิตกร อัยการ อาสาสมัครสาธารณสุข และรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง รวมจำนวน ๔๗ คน รวมถึงการรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากการประชุม ดำเนินการระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๖๐

ผลการวิจัย: พบว่าผู้เลี้ยงหมูมักผสมสารเร่งเนื้อแดงในช่วงที่หมูมีน้ำหนักตัว ๖๐ กิโลกรัมขึ้นไป การพัฒนาฟาร์มเลี้ยงเป็นฟาร์มมาตรฐานเป็นเพียงมาตรการภาคสมัครใจ การขนย้ายหมูจากฟาร์มไปยังโรงฆ่าภายในจังหวัดจะต้องขอใบอนุญาต (ร.๔) และบอกแหล่งที่มาของหมู ในขณะที่การขนย้ายภายในจังหวัดตามกฎหมายจะไม่บังคับให้ต้องขอใบอนุญาต (ร.๓) และมาตรการบังคับใช้กฎหมายโดยการเปรียบเทียบปรับต่อผู้จำหน่ายเนื้อหมูที่พบสารเร่งเนื้อแดงสามารถลดปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมูลงได้อย่างชัดเจน

สรุปผลการวิจัย: ข้อจำกัดด้านกฎหมายที่พบ ได้แก่ การไม่บังคับให้ฟาร์มเลี้ยงหมูทุกแห่ง ต้องมีระบบการจัดการฟาร์มที่ดี ที่เรียกว่า “ฟาร์มมาตรฐาน และการขนย้ายหมูภายในจังหวัดไปยังโรงฆ่าไม่ถูกบังคับให้ต้องขอใบอนุญาต (ร.๓ หรือ ร.๔) ส่วนมาตรการจัดการปัญหาของจังหวัดระยองที่อาจนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆ ได้แก่ ๑) การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด ๒) การกำหนดให้การขนย้ายหมูไปยังโรงฆ่าต้องขอใบอนุญาต (ร.๓หรือ ร.๔) ทุกกรณี ๓) การจัดการปัญหาให้ไปถึงระดับต้นน้ำคือ ฟาร์มเลี้ยงด้วย ๔) การแจ้งแหล่งซื้อหมูที่ปลอดภัยให้ผู้จำหน่ายเนื้อหมูรายย่อยทราบ และ ๕) ให้ความรู้กับประชาชนในการเลือกซื้อเนื้อหมูที่ปลอดภัย โดยเลือกซื้อจากร้านที่ได้มาตรฐานรับรอง เช่น ป้าย “ปศุสัตว์ OK” หรือ ป้าย “Food Safety”

คำสำคัญ: สารเบต้าอะโกนิสต์, เนื้อหมู, การบังคับใช้กฎหมาย, ฟาร์มมาตรฐาน

วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน 2560; 13 (ฉบับพิเศษ): 705-711

¹ ภ.บ., กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง
 *ติดต่อผู้พิมพ์: วันชัย นนทกิจไพศาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง จ.ระยอง 21000
 โทร.038-967532 e-mail: rayongfda@gmail.com

The Legal Limitation and Management on Beta-Agonist Contamination in Pork at Rayong Province

Wanchai Nontakitpisan^{1*}

Abstract

Introduction: Thailand was using beta-agonists such as Clenbuterol and Salbutamol. They added to the pig feed for making pork lower fat, palatable and good price. These beta-agonists effect on consumers health so the law prohibiting the use of beta-agonists in the production of animal feed. Although law enforcement in Rayong could reduce this problem, there were problems from law enforcement such as complaints about injustice that the farmers are not penalized at the farm level. This study aimed to fine the limitations of the law coverage and adopting laws enforced effectively. Including the other measures to manage the contamination of Beta-agonist in pork ; Rayong province. **Methods:** A qualitative research was conducted by using in-depth interviews. Samples were from those involved in problems found Beta-agonist in pork in Rayong including swineherds, slaughterhouse administrators, butchers, traders, the scholars of the Provincial Health Office and the Provincial Livestock Office, lawyers, prosecutors, public health volunteers and Deputy Governor of Rayong ; a total of 47 people. Include gathering the facts and opinions from the meeting which conducted during September 2016 to January 2017. **Results:** This study were found that porkers often mixed with red meat accelerated during the pig weighing 60 kg or more. The development of pig farms as a "Farm Standard" is only a voluntary measure. The transfer of pigs from the farm to the slaughterhouse across the province will require a transfer permission (๕.4) and indicate the source of the pig, but transportation within the province is not enforced to ask animal transfer permission (๕.3 or ๕.4). And law enforcement by fine penalty to the pig butcher, who sales the pork that founded residual substance can reduce contamination of Beta-agonist in pork as well. **Conclusion:** The limitations of the law coverage and adopting laws enforced effectively including the existing laws are not enforced in all pig farms that must have a good farm system, called "Farm standard" and the pig transport between farm and slaughterhouse within the province is not enforced to ask animal transfer permission (๕.3 or ๕.4). Other measures, that might be used to solve problems and could be adapted in other areas including 1) law enforcement is strictly enforced. 2) forcing the transport of pigs to the slaughterhouse requires a transfer permission (๕.3 or ๕.4) in every case. 3) forwarding the problem when founding the contamination by Beta-agonist in pork to farm resource 4) listing the standard pig farm names for butchers who purchase meat and 5) educating the consumers how to purchase pork from certified stores such as "OK Livestock" or "Food Safety".

Keywords: Beta-Agonist, Pork, Law Enfocement, Farm Standards

IJPS 2017; 13 (Supplement): 705-711

¹ Pharmacist, Pharmaceutical and Consumer Protection Work Group, Rayong Provincial Health Office

* **Corresponding author:** Wanchai Nontakitpisan. Rayong Provincial Health Office 21000.

Tel. 038-967532 e-mail: rayongfda@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยมีการใช้สารกลุ่มเบต้าอะโกนิสต์ เช่น Clenbuterol, Salbutamol มาเติมลงในอาหารที่ใช้เลี้ยงหมูเพื่อใช้ “เร่งเนื้อแดง” ให้เนื้อหมูมีมันน้อย น้ำกินไม่ขีตดน้ำขึ้นเนื้อแห้งและราคาดี สารเร่งเนื้อแดงนี้จะตกค้างอยู่ในเนื้อหมูและมาถึงผู้บริโภคเป็นอันตรายในอาหาร (Food hazard) (พิมพ์พิชญ และ นิธิยา, ๒๕๕๘)

ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในอาหารสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๙ ห้ามการใช้สารกลุ่มเบต้าอะโกนิสต์เป็นส่วนผสมอาหารสัตว์โดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืนมีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘ และหากพบตกค้างในเนื้อหมูถือว่าฝ่าฝืนประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๒๖๙) พ.ศ.๒๕๕๖ เรื่อง มาตรฐานอาหารที่มีสารปนเปื้อนสารเคมีกลุ่มเบต้าอะโกนิสต์

จังหวัดระยอง : ปี พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ มีการตรวจพบสาร Salbutamol ในเนื้อหมูที่จำหน่ายในท้องตลาด ร้อยละ ๑๙.๕๓, ๑๕.๗๙, ๑๕.๗๙, ๑๗.๒๔ และ ๓๕.๒๙ ตามลำดับ (สรุปการประชุมคณะกรรมการอาหารปลอดภัย จังหวัดระยอง, ๒๕๕๙) จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๗ พบการปนเปื้อนสาร Salbutamol ในเนื้อหมูสูงมาก จึง มีการใช้มาตรการทางกฎหมายกับผู้จำหน่ายเนื้อหมูที่ตรวจพบสาร Salbutamol นั้นอย่างเข้มงวดทุกราย และมีนโยบายเก็บตัวอย่างเนื้อหมูจากแผงจำหน่ายจากทุกตลาดและทุกแผงตั้งแต่นั้นมา และพบว่าสถานการณ์เป็นไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือในปี พ.ศ.๒๕๕๘ พบการปนเปื้อนสาร Salbutamol ในเนื้อหมู ลดลงเหลือร้อยละ ๙.๒๔ และเหลือเพียงร้อยละ ๔.๔๕ ในปี พ.ศ.๒๕๕๙

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ายังมีปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายข้างต้น เช่น ข้อร้องเรียนจากผู้ค้าเนื้อหมูรายย่อย ที่เห็นว่าตนเองเป็นเพียงปลายทางของปัญหามีได้เป็นผู้ใส่สาร Salbutamol นี้ลงในเนื้อหมู การที่ตนถูกดำเนินคดีจึงไม่เป็นธรรม เพื่อเป็นการแก้ปัญหาทั้งระบบ

ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาข้อจำกัดด้านกฎหมายและการจัดการปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมู พื้นที่จังหวัดระยองขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

(๑) ศึกษาข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมู และการนำข้อกฎหมายมาบังคับใช้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) ศึกษาการใช้มาตรการต่างๆ ในการจัดการปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมู พื้นที่จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการพบสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมู ในจังหวัดระยอง ได้แก่ ผู้เลี้ยงหมู ผู้ดูแลระบบโรงฆ่า ผู้ส่งหมู ผู้ค้าเนื้อหมู นักวิชาการจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นิตกร อัยการอาสาสมัครสาธารณสุข และรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง จำนวน ๔๗ คน รวมถึงการรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากการประชุม จำนวน ๒ ครั้ง เพื่อศึกษาถึงข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของกฎหมายและการนำข้อกฎหมายมาบังคับใช้ ตลอดจนการใช้มาตรการอื่นๆ ในการจัดการปัญหาการปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมู ในจังหวัดระยอง ศึกษาในช่วงระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๖๐ และยังมี การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมาย และการสรุปรายงานการประชุม (Documentation Research) ทั้งนี้ เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่

๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีคำถามใน ๕ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) ข้อเท็จจริงในการผลิตเนื้อหมูตั้งแต่ระดับฟาร์มเลี้ยงจนถึงการจำหน่ายเนื้อหมู ๒) ข้อคิดเห็นการดำเนินการที่เป็นปัญหา ๓) ข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของกฎหมาย ๔) การใช้มาตรการทางกฎหมายของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ ๕) การใช้มาตรการด้านอื่นๆ ในการจัดการปัญหา โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, ๒๕๕๗ : ๒๗๖) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทุกคนสามารถให้ข้อคิดเห็นในประเด็นข้างต้นได้โดยอิสระ และผู้วิจัยไม่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงข้อคิดเห็นโดยเด็ดขาด

๒. แบบสรุปข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากการประชุมกลุ่ม

๓. แบบเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ศึกษาจัดทำขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด รวบรวมข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และใช้แบบสรุปข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจัดเก็บรวบรวมข้อสรุปที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชุม ๒ ครั้ง (Focus Group Discussion) ได้แก่ ๑) การประชุมคณะกรรมการพัฒนาระบบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดระยองและรับฟังความคิดเห็นจากพหุภาคี เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง และ ๒) การประชุมเพื่อแก้ปัญหาสารเร่งเนื้อแดงของจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมอุตสาหกรรมพิจารณา ศาลากลางจังหวัดระยอง ซึ่งมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง เป็นประธานในที่ประชุม และมีการรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Public Document) โดยใช้แบบเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ ; Thematic Analysis (Guest, Greg, MacQueen, Namey, ๒๐๑๒) โดยจัดระบบข้อมูลและแยกประเภทของข้อมูล ไว้ใน ๕ ประเด็นหลักตามที่กำหนดไว้ในเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ๑) ข้อเท็จจริงในการผลิตเนื้อหมูตั้งแต่ระดับฟาร์มเลี้ยงจนถึงการจำหน่ายเนื้อหมู ๒) ข้อคิดเห็นการดำเนินการที่เป็นปัญหา ๓) ข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของกฎหมาย ๔) การใช้มาตรการทางกฎหมายของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ ๕) การใช้มาตรการด้านอื่นๆ ในการจัดการปัญหา

๒. ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จากการประชุม ๒ ครั้ง และข้อกฎหมายที่รวบรวมได้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ; Content Analysis (Mayring, ๒๐๐๑) โดยจัดระบบจำแนกประเภทเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๓. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์แก่นสาระและการวิเคราะห์เนื้อหา มาแจกแจงวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สามารถอธิบายเป็นขั้นตอนการผลิตเนื้อหมูตั้งแต่ระดับฟาร์มเลี้ยงจนถึงการจำหน่ายเนื้อหมูพอสังเขป ได้ตามรูปที่ ๑

รูปที่ ๑ แสดงขั้นตอนการผลิตเนื้อหมูตั้งแต่ระดับฟาร์มเลี้ยงจนถึงการจำหน่ายเนื้อหมู

ทั้งนี้เมื่อหมูมีน้ำหนักตัวถึงประมาณ ๖๐ กิโลกรัม จะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นระยะที่หมูจะมีการสะสมไขมันมากขึ้นอย่างมาก ในช่วงนี้เองผู้เลี้ยงหมูบางรายจะลักลอบผสมสารเร่ง

เนื้อแดงกลุ่มเบต้าอะโกนิสต์ลงในอาหารที่ใช้เลี้ยง และเมื่อหมูมีน้ำหนักมากกว่า ๑๐๐ กิโลกรัม พร้อมทั้งจะส่งไปยังโรงฆ่า พบว่าผู้เลี้ยงที่มีการใช้สารเร่งเนื้อแดงมักมีการหยุดการให้สารเร่งเนื้อแดง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน (๓ สัปดาห์) เพื่อให้ หมูขับสารเร่งฯ ออกทางปัสสาวะจนเหลือในปริมาณ ที่ชุดทดสอบปัสสาวะอย่างง่าย (Test Kit) ตรวจหา สารเร่งเนื้อแดงไม่พบ การขนย้ายหมูจากฟาร์มไป ยังโรงฆ่า กรณีที่เป็นการขนย้ายข้ามจังหวัด ผู้ขน ย้ายต้องขอใบเคลื่อนย้ายสัตว์ (ร.๔) ซึ่งข้อมูลในใบ ร.๔ จะระบุว่าหมูที่ขนย้ายนั้นมาจากฟาร์มเลี้ยงใด และยังต้องแนบใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือ ใบ ฟาร์มปลอดสารเร่งเนื้อแดง หรือผลตรวจหาสารเร่ง เนื้อแดงในปัสสาวะหมู รวมไปถึงใบ ร.๔ ด้วย

ข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของกฎหมาย ที่พบ ได้แก่

๑. ไม่มีการบังคับให้ฟาร์มเลี้ยงหมูทุกแห่ง ต้องมีระบบการจัดการฟาร์มที่ดี ที่เรียกว่า “ฟาร์ม มาตรฐาน” เพราะยังคงเป็นเพียงมาตรการภาค สมัชชาใจของผู้เลี้ยงหมู เป็นเหตุให้ฟาร์มเหล่านั้น ขาดการควบคุมมาตรฐานการเลี้ยง รวมถึงการ ควบคุมการให้อาหารและยาแก่หมูที่เลี้ยง

รูปที่ ๒ ตัวอย่างใบรับรองฟาร์มมาตรฐาน

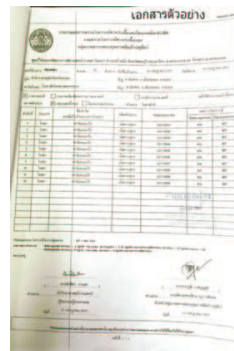
๒. การขนย้ายหมูจากฟาร์มไปยังโรงฆ่าที่ กรณีเป็นการขนย้ายภายในจังหวัดหรือมาจากการ เลี้ยงนอกระบบฟาร์มมาตรฐาน ไม่มีข้อบังคับให้ ต้องมีใบเคลื่อนย้ายสัตว์ (ร.๓) หรือต้องแนบใบ ตรวจปัสสาวะหมูด้วย ทำให้ไม่รู้ถึงแหล่งที่มาและ

การปลอดภัยจากสารเร่งเนื้อแดงของหมูที่ส่งมาขาย และชำแหละขายไปสู่ผู้บริโภค

รูปที่ ๓ ตัวอย่างใบ

ร.๓

รูปที่ ๔ ตัวอย่างใบตรวจ

ปัสสาวะหมู

ด้านประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายพบว่า เมื่อมีการดำเนินคดีต่อ ผู้ค้าเนื้อหมูที่ตรวจพบว่าเนื้อหมูที่จำหน่ายมีการ ปนเปื้อนของสารเร่งเนื้อแดง (Salbutamol) ตาม พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๒๕(๓) ฐานจำหน่ายอาหารผิดมาตรฐาน ตามประกาศ กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๒๖๙ (พ.ศ.๒๕๔๖) เรื่อง มาตรฐานอาหารที่มีการปนเปื้อนสารเคมีกลุ่ม เบต้าอะโกนิสต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นต้นมานั้น สามารถลดปัญหา การปนเปื้อนสาร Salbutamol ลง ได้อย่างมาก กล่าวคือ พบการปนเปื้อนสารเร่งเนื้อ แดงในเนื้อหมูลดลงจากร้อยละ ๓๕.๒๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นร้อยละ ๙.๒๔ และ ๔.๖๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และ พ.ศ.๒๕๕๙ ตามลำดับ จึงพอสรุปได้ ว่ามาตรการบังคับใช้กฎหมาย สามารถลดปัญหา การปนเปื้อนสารเบต้าอะโกนิสต์ในเนื้อหมูลงได้

มาตรการด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่มาตรการด้าน กฎหมาย ได้แก่

๑. การกำหนดให้ผู้ที่ขนย้ายหมูจาก ฟาร์มเลี้ยงภายในจังหวัดไปยังโรงฆ่า จะต้องขอใบ

เคลื่อนย้ายสัตว์ (ร.๓) ด้วย ส่วนกรณีการขนย้ายหมูข้ามจังหวัดก็ต้องมีใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ (ร.๔) ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งจะต้องแนบใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือใบฟาร์มปลอดสารเร่งเนื้อแดง หรือผลตรวจหาสารเร่งเนื้อแดงในปีสภาวะหมูประกอบการขนย้ายหมูด้วยทุกครั้ง

๒. มาตรการส่งต่อปัญหาที่มีประสิทธิภาพ กรณีที่ตรวจพบสารเร่งเนื้อแดงในปีสภาวะหมู ณ โรงฆ่าสัตว์เขต จังหวัดระยอง และมีหลักฐานว่าเป็นหมูที่มาจากฟาร์มเลี้ยงในจังหวัดชลบุรี จึงส่งข้อมูลไปยังสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชลบุรีเพื่อสืบสวนและดำเนินการจนสามารถดำเนินคดีต่อผู้เลี้ยงหมูได้ กรณีนี้ ทำให้มีการแก้ปัญหาถึงยังระดับต้นน้ำที่มีการใช้สารเร่งเนื้อแดงได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังลดโอกาสที่หมูซึ่งปนเปื้อนสารเร่งเนื้อแดงจากฟาร์ม นั้นจะกระจายไปสู่ผู้บริโภคในพื้นที่อื่นๆ ด้วย

๓. มาตรการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ผู้จำหน่ายเนื้อหมู เข้าร่วมโครงการเนื้อสัตว์ปลอดภัย ใส่ใจผู้บริโภค (ปศุสัตว์ OK) ของกรมปศุสัตว์ และการแสดงป้ายอาหารปลอดภัย (Food Safety) ของกระทรวงสาธารณสุข

รูปที่ ๕ ป้ายปศุสัตว์ OK

รูปที่ ๖ ป้าย Food Safety

๔. มาตรการให้ความรู้ที่ถูกต้องต่อผู้บริโภค ในการเลือกซื้อเนื้อหมูที่มีลักษณะที่ปลอดภัยมาบริโภค

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ข้อจำกัดด้านกฎหมายที่พบ ได้แก่ ไม่มีการบังคับฟาร์มเลี้ยงทุกแห่งให้ต้องได้รับการรับรองเป็นฟาร์มมาตรฐาน ทำให้ยังมีฟาร์มบางส่วนไม่ได้รับการควบคุมจัดการตามระบบที่ดีรวมถึงมีการใช้ยาในฟาร์มที่ไม่เหมาะสม และการเคลื่อนย้ายหมูภายในจังหวัดที่ไม่ต้องขอใบเคลื่อนย้าย (ร.๓) เป็นช่องว่างให้มีหมูจากฟาร์มที่ไม่มีมาตรฐานเข้าสู่โรงฆ่าและชำแหละออกมาจำหน่ายสู่ผู้บริโภค

ส่วนมาตรการจัดการปัญหาของจังหวัดระยองที่อาจนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆ ที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกัน ได้แก่ ๑) การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวดต่อผู้ค้าเนื้อหมูที่ตรวจพบสารเร่งเนื้อแดง ซึ่งมาตรการนี้แตกต่างไปจากวิธีการแก้ปัญหาที่พบในพื้นที่อื่นๆ กล่าวคือ ยังไม่พบการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้าเนื้อหมูในข้อหาจำหน่ายอาหารผิดมาตรฐาน ๒) การบังคับให้การขนย้ายหมูไปยังโรงฆ่าต้องขอใบขนย้าย (ร.๓ หรือ ร.๔) ทุกกรณี เพื่อให้ทราบแหล่งที่มาของหมู ๓) การจัดการปัญหาให้ไปถึงระดับต้นน้ำคือฟาร์มเลี้ยง ๔) การแจ้งแหล่งซื้อหมูที่ปลอดภัยผ่านการรับรองเป็นฟาร์มมาตรฐานแล้วให้ผู้จำหน่ายเนื้อหมูทราบ และ ๕) ให้ความรู้กับประชาชนในการเลือกซื้อเนื้อหมูที่ปลอดภัย โดยเลือกซื้อจากร้านที่ได้มาตรฐานรับรอง เช่น ป้าย “ปศุสัตว์ OK” หรือ ป้าย “Food Safety” ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของวารุณี ชลวิหarpันธุ์ และคณะ ในการศึกษาสถานการณ์สารเร่งเนื้อแดงตกค้างในเนื้อสุกร เขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี (วารุณี, ๒๕๕๘)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรร.ว. (คุ้มครองผู้บริโภคด้านยาและ

สุขภาพ) โดยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจาก
แผนงานพัฒนาวิชาการและกลไกคุ้มครองผู้บริโภค
ด้านสุขภาพ (คคส.) คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย จึงต้องขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้
และยังได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ได้แก่
ภก.จิระ วิภาสวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการบังคับ
ใช้กฎหมาย สัตวแพทย์หญิงสุภลักษณ์ ต้นประยูร
สัตวแพทย์เสกสรร แสงศัพท์ และเภสัชกรวีระศักดิ์
เจียมอนุกุลกิจ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นในประเด็น
กฎหมายและการจัดการปัญหา ขอขอบคุณคุณณรงค์ชัย
มงคลชัยฤกษ์ รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านค่าย ที่
ช่วยอธิบายกระบวนการผลิตเนื้อหมูและให้
ข้อคิดเห็นต่อการจัดการปัญหาสารเร่งเนื้อแดงที่พบ
ในเนื้อหมูของจังหวัด และขอขอบพระคุณไปยัง
เจ้าของเอกสารและงานวิจัยที่อ้างอิง ตลอดจนบุคคล
ท่านอื่นๆ ที่มีได้เอ่ยนามในที่นี้ทุกท่าน

References

- Boonjai Seesatit, Research Methodology in
Nursing Science (Edition 3).
U&I Inntermedia, Bangkok; 2547
- Deng GY, Yang ZD, Lu TL. A brief review of
research on yellow camellia in china. *Guangxi
Agric Biol Sci.* 2000, 19:119–124.
- Food Safety Rayong Board. Meeting
Conclution (Sep. 2559).
- Fund research (สกว.). Catalyst red meat
alternative risk of people eating pork.
Pharmaceutical industry (16-31
January 2545): 32-33
- Guest, Greg; MacQueen, Namey (2012).
Introduction to Thematic Analysis.
Applied Thematic Analysis: 12
- Mayring, P. (2001). Qualitative content
analysis. *Forum Qualitative Social
Research*, 1(2, June). Retrieved
March 4, 2008 from [http://qualitative-
research.net/fqs/fqs-e/2-00inhalt-e.htm](http://qualitative-research.net/fqs/fqs-e/2-00inhalt-e.htm)
- Pimpen Pornchalermvong, Nithiya Rattana
panon. Catalyst red meat in pigs.
animals economy, No. 757 (Jul. 2558):
30-31.
- Phichit Provincial Livestock Office. Documents
knowledge on food safety matters
catalyst red meat [Internet]. [cited
March 25, 2557]. Available from:
[http://pvlopoc.dld.go.th/uploads/2555/
KM/Food_Edu/FE_Beta01-1.pdf](http://pvlopoc.dld.go.th/uploads/2555/KM/Food_Edu/FE_Beta01-1.pdf)
- Ronnachai Sittikraipong, Saichol Lertsuwan,
Kanya Tantiwisuttikul, Jutharat
Settakul. Effects of Salbutamol on
Performance and Carcass Quality
pigs. *Science Symposium Post-
harvest/post-production of the first,*
(22-23 Aug. 2545). Imperial Maeping
Hotel, Chiangmai; 2545
- Varunee Cholviarnpun et al. A study of the
Beta-agonist residue in Pork in
Saraburi province. *Journal of Food
and Drug Administration* (January
- April 2558): 19-26.